

Рецензії про Українську Республіканську
Капелю в Іспанії в 1921 році.

"La Veu de Catalunya" І лютого 1921р.

Українці і Каталонці.

Сьогодні вийшов з Барселони до Більбао Український
Національний хор, що їздить по Європі і співає твори україн-
ських композиторів натхненних народною музикою країни роз-
киненої по над Чорним морем.

Покликаний *"Associacio de Musica de Camera"*
він дав два концерти в суботу і в неділю в *"Palau de la
Musica Catalana"*. Як вже згадували ці високі артистичні кон-
церти пройшли з великим успіхом. Сала була заповнена, так як
на великі артистичні свята і прикрашало її велике число гар-
неньких панянок. Ми не будемо говорити про їх артистичну
працю. Це справа про яку писало багато компетентніших суд-
дів як ми. Українські співаки дуже милі. Більшість не знає
іншої мови як своєї/цієї мови яку росіяне хотять примуси-
ти нас не знати, а тільки прийняти їхню" як казав оден з них/.
Мало хто з них говорить по французьки, але по мило цього
таємнича струя симпатії завязала дуже сердечні розмови з
Каталонськими співаками. В тих розмовах вони показалися уваж-
ними, скромними і бажаючі подобатись. Багато зробив для
цього заприятення факт що вони проспівали дві каталонські
колядки *"El cant del Ancells"* *"Mileta"* і другу таку
характерну *"El Desembre congelat."* *o Venen z Bich*
Легко відгадати що ті пісні викликали великий ентузіазм і
велику овацію. Українці ще з Парижа чули про високу артисти-
чну вартість нашого "Орфео Каталя" і зараз після приїзду вира-
зили бажання послухати його. Доброд. Мілет, тепер цілковито

5600
відданий трудному ділу розучення великого твору Баха "Страсть Христова після св.Мафтея" яку "Орфей" має співати під час слідуючого посту, п. Мілет уступив тільки оден раз на прохання українців і згодився співати з Орфеєм. Отже вчора на інтимнім вечері на котрим були присутні тільки надзвичайніші гості і навіть мало родин, виступив Орфей. Він проспівав "Пісню прапора"-Мілета, "Колядку"Перез Мая, "Пісню злодія" Саншо Марнако, "Під очме" Морери, "Син Дон Галярдо"Саншо Марнако, "Донька купця" Кумелласа, "Наша пісня"Морери, "Несчастлива молодица" і "Калінку"Курта Шнайдлера. "Смерть церковного хлопчика"Ніколяуа і " Вірую" з Мессі пана Марселя, Палестрини і "Косарі"Мілета. "Орфей" співав з правдивим аматорством з почуттям, неначе хотів передати нашим гостям цілу нашу народню душу словами наших пісень, а Мілет вів хор зі звичайною собі майстерністю і дуже гарно креслив виконання. Українці займали льожі ліворуч сали, слухали співу з видимим захопленням, під час пісень робили собі знаки повні признання, а на кінці дуже горяче все оплескували. Коли співали російські пісні, "Несчастливую молоду" і "Калінку", уложені К. Шнайдлером, Українці зараз їх пізнали і казали "Ні це пісні не наші". Коли скінчили співати "Смерть церковного хлопчика" Ніколяуа і солістка, Андреа Формельс сходила з естради, Українці дуже сердечно її оплескували. Стоячі з захопленням що рівняється ентузіазмови вони оплескували "Ель Легадорс"/Каталонський національний гімн/.

"Las Nacionas" 2 лютого 1921р.

"L'Associacio de Musica de Camera

"дала своїм

членам дуже цікаву новину, Український хор національний під управою п. Кошиця. Ця новина вже задалегідь викликала у публіки велике зацікавлення завдяки похвалам програмам. Мусимо признати що результат не розчарував очікування, тому що хор як що його взяти в цілості є справді надзвичайний, а голоси чоловіків ще відрізняються своєю могутністю, зрівноваженими звуками особливо в нижчій *strate* особливо

виділяється один бас, винятково могутній і поважний, що спеціально відчувається при акордах п'яніссіма, а крім того коли розходиться про продовжені ефекти педалу, при де яких фінальових каденціях.

Судаче цей хор треба звернути особливу увагу на якість, а не на кількість голосів, хоч в великих ансамблевих ефектах його сила давно зростає, і робить враження, великої хорової маси, цілком непропорціональної до правдивого числа співаків, не дуже великого, як що не помиляємося якихсь сорок осіб. Але кожна річ має свою слабу сторону, і в цим випадку можна це сказати про голоси жіночі. Мається враження правдивої непропорціональності помеж силою голосів жіночих а чоловічих. Немов число жінок є неповне і через те інтонація загальї не виходить така чиста повна і суцільна, як би того можно було чекати від групи "професіональної", бо також треба назвати кожную групу співаків чи артистів, які стремляться до всесвітньої слави, увага яку треба зробити, коли візьмемо під увагу скажім, групи нашої країни, де на співаків береться ладей або доброї волі, або таки зовсім випадкових.

Крім цієї одної уваги треба підкреслити розкішне і вирафіноване мистецтво цілості, інтерпретацію, градації і контрасти, майстерського реалізму і які приносять найвищу честь інтелегентному шефові.

Публіка зазначила, що їй найбільше до вподоби аранжеровки Леонтовича, які часто бісували. В відповідь на оплески другої частини першого програму, хор дав розкішний доказ своєї поваги для нашого мистецтва співаючи катальонські пісні "*El cant dels aucells*" Мілета і "*Decembre congelat*". Співаки і їхній шеф зуміли вжитись в нашу народню пісню і треба їм бути вдячними за цю їхню милу чемність. На кінець співаки національний український гімн якого присутні вислухали стоячи. Співаки виступили в народних костюмах своєї країни. Їхні живі кольори робили враження трохи *coronaje*, але симпатичне. Члени "*Associacio de Musica de Canera*" зготували співакам дуже сердечне прийаття.

5700

" El Di Luvio " 2 лютого 1921р.

"L'Associacio de Musica de Camera" яка дає своїм

членам такі чудові сеанси, мала щастливу гадку познайомити нас з важливою групою українців ^{які} тішаться таким поведженням, - закордоном. Хоч історія цієї групи є доволі недовга, вона була заснована в 1918р. однак вони начисляють за цей час великі триумфи. Вони вже обіздили головні Європейські столиці і всюди знайшли великий успіх. Згадаючи славнозвістний російський хор, що 25 літ тому так захопив наше місто, ми чекали з правдивим зворушенням цього Українського хору. Дійсно, як що розглядати чоловічі голоси, треба признати, що вони стоять на висоті, особливо через свою гнучкість і гатунок голосу. Хоч Український хор не є дуже числений, він досягає блискучого ансамблю, і ніколи не буває крикливий. Вони дуже майстерно зливають нюанси і досягають нюансів, які хвилинами роблять враження органів. Тільки жіночі голоси є досить слабкі, бо мало того що вони є мало численні, але ще й самі по собі є досить тверді.

Програм вони склали з аранжованих народних пісень, поділяючи його на три частини: співів релігійних різдвяних і різних народних. Вони всі дуже подобалися і їх довго сплескували. Професорові Кошіцеві, шефові цієї надзвичайної групи всі склали доказ великої симпатії, за які хор дякував повторяючи "Щедрик" і по над програму " El cant dels anells " "Мілета 1" "Con code Nadal" Ромеу, а.

Проспівано також Український національний гімн, який публіка слухала повстававши і прийняла гучними оплесками.

"Diario de Barcelona" лютого 1921р.

Остатні два концерти "Associacio de Musica de Camera" належали до найцікавіших. Ми на них слухали Українську капелю яка їздить по різних музикальних центрах Європи і знайомить їх з кращими творами народної музики своєї країни. Зацікавлення українською піснію не сягає тільки вчорашнього

дня. Ще від половини минулого століття існують збірки українських народніх пісень, які багато зробили для студій над цією галуззю мистецтва.

Ті студії виказали, що музика південної Росії мимо великого впливу цивілізації народів заходу, була під ще більшим впливом народів східних, а потім ще і великої Росії. Звідси ця мішанина яка надає таку спеціальну сочність композиціям виконуваним Українським хором. краса тих концертів мала дві причини: з одного боку з приводу самих композицій, а з другого з приводу їхнього виконання. Отже так як це вже згадали трохи егзотична сочність багатьох з тих творів, багатство їхніх ритмів і мішанина селянської твердості і найскладнішого мистецтва дають їхньому ансамблю спеціальний характер, виконання примушує нас вважати їх достойними найбільшої уваги і найживіших оплесків. Голоси досягають повноти до якої з трудом досягають співацькі групи західної Європи, особливо те що звернуло таку увагу на хори російські, повнота і глибокність басів. Дірігент професор Кошиць, створив організм виняткової сили і гнучкості. Його спосіб дірігування, виниклий з дуже чутлої артистичної культури, яку він передає своїм співакам, і уміє викликати в їх виконанню по диву гідну гнучкість голосу скорі переміни тонації і градацію ньюансів тим дивнішу що ріжну у ріжних голосів, все разом надзвичайного ефекту. Наша публіка невтомимо слухала і оплескувала хор. Він має у своєму репертуарі ще і дві народні катальонські пісні " *El cant de l'ajacell* " "Мілета і" " *Canto de Nadal* " "Ромеу, а які українські співаки виконали з великим успіхом.

" *La Tribuna* " 31 січня 1921р.

В суботу і в неділю відбулися в " *Palau de la Musica Catalana* " дві чудові музичні манифестації. Ми їх завдячуємо " *L'Associacio de Músics de Catalunya* " які барселонські філярмонії є обовязані за стільки чистих і вирафінованих переживань. В сали " *Palau* " зібралася вибрана і численна публіка. А ні одно місце не лишилося вільне. Національ-

800

ний український хор показався в типичних костюмах своєї країни- багатих і різноманітних кольорів, а публіка привітала його оплесками. Коли хор якихсь п'ятьдесят чоловік уставився, показався дірігант п. Кошиць. Він склонився слухачам, відвернувся протягнув руки, підніс очі і став вести хор другим пальцем правої руки замість звичайної палочки. Голоси є повні маєстату. Гармонії є надзвичайні, осліплюючі. Баси нагадують славнозвісні баси російського хору Дмитрія Славянського з Аргенієва, який відвідав нас 1895 р. Звучність хора є надзвичайна. Українці утримують найвищі ноти. Без жадного знаку рук шефа, хор виконує бездоганні градації. Це то мелянхолія, туга, то знов все розпалює завзяття, або містичне повне простоти піднесення духа. Ціла міра. В програмах виступили весняні, повні дитячої простоти пісні, "На вулиці скрипка грає" легенда "Страшний суд", "Гей я козак з України, пісня військова, де здається що бачиш блискучу бброю і чути лопотіння прапорів, "Ченчик", повабля пісенька, і багато інших майже всі тверді, де котрі з дуже підказуючим ритмом, так само твердим де гвалтовність і наглість чергуються з солодкістю. Всі вони є сильні, але убогі, де котрі дуже убогі в поліфонічну вартість.

Український хор мав величезний успіх, але його незбагнений спосіб виконання зацікавив нас значно більше як народня музика, яка є тільки цікавою новинкою. Український хор проспівав по каталонськи дві наші пісні. "*El Cant dell' aucell*" і "*l'essimbre congelat*" які здобули йому правдивий тріумф. Оба концерти закінчив український гімн, який публіка вислухала вставши і ентузіастично оплескувала.

"La Ven de Catalunya" 1 лютого 1921р.

"Панове, Кошиць і Пуїг і Кадафальк".

Де які особи з Парижа доручили пану шефові Українського хора звернутися до п. Пуїг і Кадафальк: п. Кошиць не міг

виповнити цього доручення за браком часу, але довідавшись що п. Пуїг був присутній на згаданім святі, він попросив п. Пужоло, щоби його представили. Так як п. Кошиць не говорить по французьки, розмова ведася за поміччю перекладчиці-панночки з хору, яка володіє цією мовою. Довідавшись яке ^{новомодна} п. Пуїг і Кадафальк має в Каталонії, він віддав йому ознаки найвищої пошани і сказав яку глибоку ошатію почував для нашої країни, яка так щиро і сердечно їх прийняла і де стільки річей нагадувало йому його батьківщину. Запевнив його що підчас цілої своєї артистичної подорожі він нігде не відчув такого сильного артистичного захоплення як слухаючи "Орфео Каталя", який під управою п. Мілета є одним знайбільших чудес світа.

Побачившись з п. Мілетом п. Кошиць зворушено обняв його і не маючи можливости висказати те що почував, кілька разів поцілував його, доручаючи перекладчиці сказати як живо його зворушило мистецьке виконання і краса наших пісень, - і прохав дати йому їх ноти, бо як тільки скінчиться війна і хор поверне на Україну, він бажає дати у Києві концерт Каталонських пісень. п. Мілет запропонував замінити їх за пісні Українські, які виконував би "Орфео Каталя". Так завязалося збратання України і Каталонії, і Українського національного хору і "Орфео Каталя".

Українських співаків попрощали дуже сердечно і з великим ентузіазмом. Стискались за руки та цілувалися і чергувались оплески та здоровлення то в честь України то Каталонії.

"El diberal" 4 лютого 1921р. Більбао.-Еспанія.
Coro of Ukrainianos.

† Остання новина в театральнім світі-це виступ українського хору. В величезнім "Колізеї" зібралось безлич народу, не терпляче чикаючого послухати співаків. Дебют Українського хору дав більше ніж хто нібудь міг сподіватись. треба сказати, що більша частина присутної публіки була добре знайома уже з містецьким виконанням нашого "орфеону" і через

5900

те прийшла з певною переконанністю, що дати більше того, що вони чули, не можна, через те і великих надій на успіх не було. Однак прослухавши тільки першу пісню всі уже одразу зрозуміли що мається діло з явищем найвидатнішого значіння. Хор невеликий по кількості співаків-персон з 50, чоловіків і жінок разом, - але вартість його величезна, позаяк він дає враження одноцілого органа, або оркестра, складеного з найрізноманітніших інструментів всяких регістрів і відразу приковує до себе всю аудиторію з досконалістю свого виконання. Ніхто не міг собі навіть уявити, що силою одних тільки людських голосів, без всяких інших доповнень можна досягнути такої дивної чистоти звуків, такої красоти і ніжності нівкансі. Така однодушність волі співаків і інтелегентність діригента могли дати такі ракурси в голосі, могли виявити такий всечарівний твір. Чари у всіх: у чистозгучності, в гармонії, в переходах. Публіка без стони волуховувалась в ці пісні-такі гарні, такі геніальні, такі кольористі, і навіть часами такі скоплючі за душу як наприклад "Жила вдовойка", і "Щедрик", котрі були повторені, такі як "На вулиці скрипка грає" де ліпше ніж в чім другім помічалась артистична сила хору, котрий вносив просто якусь містерію своєю сенсаційною передачею всіх тремоль жалібною скрипки. Всі пісні повні безмірного інтересу, позаяк в них бється душа народу, почуття цілої нації. Ми повинні незнаем чому дати перевагу.

"Gaceta del Norte"
 Los Coros de Ucrania. 6 лютого 1921р.

+ Останній колосальний концерт. Велика маса публіки зробила повну ентузіазму овацію непобідимим артистам. Український гімн слухали стоячи. До того що уже написано нашим музикальним критиком "Коск" про перший виступ цього безподібно дивного хору уже здається не можна додати нічого. Що можна ще сказати. Останній концерт останеться у нас в пам'яті на віки. Його не забути. Особливість і приїмущество цих непобідимих артистів-це те майстерство, котрого не можна ні уловити, ні повторити. Вони обіхали всю Європу-і подорож їх

60
була переходом від триумфу до триумфу. Здивовання, справді-
ливе здивовання виростало скрізь /де тільки не являлись во-
ни/ перед Українським народним мистецтвом. Повні чарівної
грації, натхненості і ніжності вставали перед нами Українські
пісні. Театр був переповнений до ostatної міри, овації шли за
оваціями, повторючись і збільшувались за кожним номером. А при
4 номері "*propina*" ентузіазм дійшов до нечуваної міри
Закоханість до співу охопила всіх араб. Повторення пісні
вимагається з рішучістю. "Барисполь" викликає величезний
вибух оплесків. Знову і знову примушують підняти завісу. От
і кінець. Кінчився концерт, а гомін не стихає. Виходить маестро
і сповіщає що буде проспівано Українськйй Національний гімн.
Всіх немов підкинуло пружиною-скопидись-встали на ноги і емо-
ціоновано стали вслуховуватись в могутні ноти гімну-а вслід
нові екстро загантні овації перемішані промовними вигуками
"*viva Ukraina*".

Від нас чудесні співаки ідуть в "*Oviedo*" а відтіля вер-
нуться до Парижу де перебудуть до 10 лютого. Щастливої подо-
рожи, в добрий час. Чи почуємо Вас ще раз. Чи вернетесь до нас.
Біжить щастлива чутка, що вернуться в листопаді, вернуться
як тільки визволяться з пун, котрими їх спаралізовано антреп-
ренерським контрактом. Тоді воки зроблять турне по Іспанії
і уже довше пробудуть в Більбао.

"*La Gaceta del Norte*" 4 лютого 1921р. Більбао.

Близкучий успіх Українського хору, овації публіки,
правдивий ентузіазм, бісірвання крадих пісень. Щось дійсно з-
намените, надзвичайне-з, явилось вчора перед нашими слухачами
в просторім театрі "*Alameda de Uquijo*" і виклидало
могутню увагу безмічу публіки, слухавшої "Український хор"
співавший під спритною орудою сеньора Кошиця. Предбуттє хору
перебігало стілько славнохвальних чуток, що повставало навіть
недовіря. Здавалось чимсь подібним до безцеремонної гіперболи
кваліфікації, що правду кажучи не рідкр здібаеться поміж
конкурентами і що допровожує до скажини тих, хто повіривши

6000

переконується в Брехні. Однак на цей раз так не сталося. Перший рух маестро дiрiгента-перший звук пiснi-ї сали мов упiриула в море чарiв. Перед слухачами стояла колоритна група в нiять десяткiв спiвакiв-жiнок i чоловiкiв-убраних в гарнi одяги свого краю. Заледве з'явився директор сеньор Кошиць/вiн був у фракi i дiлiй жiлетцi/-як залунали гучнi привiтнi аплодiсменти. Ставше на своє мiсце, лицем до фронту хору вiн почав дiрегувати/без палички/обомi руками найвищою тонкiстю керування i iмператоровнiстю презвичаяння. Весь гурт, як кожний поокремий спiвак-цiлковитий артист. Кожний знає своє мiсце. Всi вони знаменно володiють своїми голосами i дають спiв з непередаваною перфекцiєю соголосности i чистоти пасажiв. Нiчого казати, що при таких елементах i результати досягаються такi, котрих инше не окреслиш як "*admirabile, mirabilioso*". Такий присуд одноголосно винесено, цiя артистичнiй одиницi, всiма професiоналами присутнiми на концерти. Концерт почався релiгiозними пiснями з яких у другiй "Почаївська Божа Матiр"-деонтовича-показав свої здiбности гарний солiст-баритон котрому багато аплодiрували. Третя з пiсень закинчилась довгою фундаментальною нашого "*perdeudoti, Smorzando*" з дуже велико-ефектним соль-дiезом басiв. Баси в хорi найвищої глибини на манер "*contra-do*" органа, подiбних басiв ми випадково чули тiльки в однiй Росiйськiй Капелi. Це прикмети виключно росiйських народiв-завдяки чому досягається "*fessitura*" октавою нижча звичайних орфеонiв. Рiздвянi пiснi також викликали манифестацiї i вимагання бiсiрвання рiвно як i фiнальне "Жила вдовойка" самого Кошиця i "Щедрик" Леонтовича. В народнiх пiснях визначився другий солiст тенор в "Ой у полi Барнаполi", також Кошиця i повторився в "Ой я козак з України" в пiснi того-ж автора де слухачовi експресiєю всiєї пiснi уявляється галопукчий лицарь. От i кiнець програми, але пiблiка не змучена, слухачи цi чудовi, найкращi пiснi. Присутнi розходились захопленi ентузiazмом i не знаходили слiв за для окреслення, такої точности, такої гармонiї ансамбля, такої експресiї, такого нарештi мистецтва. I ми котрi пережили таку насолоду, бувше прамiж них буде-

мо також казати, що це чудо-диво, і будемо з охотою скрізь роз-
повсюджувати наше розквісне враження і щиро рекомендувати все-
му Більбао послухати " український Хор" в певности що всі на-
дії будуть задоволені. К.

----- 0 -----